

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / SENTABR /
9-SON, IV-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
IV-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARKIBIY SILJISHLAR INTENSIVLIGI VA ULARNING IQTISODIY O'SISH SIFATIGA TA'SIRI	14
Muxamedov Sanjar Husnutdin o'g'li	
KICHIK BIZNESDA YUQORI QO'SHILGAN QIYMATLI SANOAT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI	21
Ergashev Ulug'bek Karimovich	
SOLIQ ISLOHOTLARI SHAROITIDA SOLIQ STAVKALARINING O'ZGARISHI VA SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI	26
Ashirbayev Odilbek Aminbayevich	
MOLIYAVIY BOSHQARUV VA LOYIHALARNI BOSHQARISH INTEGRATSIYASI: LOYIHA XARAJATLARI, MOLIYALASHTIRISH QARORLARI VA LOYIHA NATIJADORLIGI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING KONTSEPTUAL TAHLILI	32
Abdukarimov Akbar G'anisherovich	
INVESTITSIALARNI JALB QILISHNI EKONOMETRIK BAHOLASH VA PROGNOZLASH	37
Almuradov Abdulla	
Aziza Asrorova Oybekovna	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI RAQAMLI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	43
Nashvanov Jasur Mamat o'g'li	
QISHLOQ HUDUDLARIDA AGRAR SOHADA KREATIV TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI	48
Qodirova Noiba Maxmud qizi	
TIJORAT BANKLARINING LIKVIDLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	53
Nazirov Ibrohimjon Sodiqjon o'g'li	
ECONOMIC DRIVERS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN'S GRAIN SECTOR	58
Gaffarova Sarvinoz Muzaffar qizi	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ПРОБЛЕМЫ ФИНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ	62
Сунатуллаева Нозима Ботир кизи	
BEHAVIORAL ECONOMICS IN PUBLIC POLICY AND BUDGET CONTROL	70
Narmanov Ulugbek	
Rahimova Hosila	
Yangiboyeva Oydin	
O'ZBEKISTON SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA BYUDJET XARAJATLARI VA MOLIYALASHTIRISH MANBALARINING 2017-2026-YILLARDAGI TRANSFORMATSIYASI	75
Abdullajonov Umidjon G'ulomjon o'g'li	
ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ ИНФЛЯЦИИ И БЕЗРАБОТИЦЫ НА ТЕМПЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	81
Нагметуллаев Айдос Абатбай-улы	
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION XIZMATLARNING MONETIZATSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASHNI TAKOMILLASHTIRISH	90
Sanayev Javohir Shavkat o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT TANNARXINI KAMAYTIRISHDA STRATEGIK XARAJATLARNI BOSHQARISH USULLARINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	96
M.M.Muxammadaliyev	

O'ZBEKISTONDA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH VA BOSHQARISHNING HUDUDIIY RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI	100
Xudoyberganova Dilnoza Anvarjon qizi	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA SUN'IIY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MARKETING FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	104
Jo'rayeva Zarina Kuntug'diyevna	
TAKRORIY VA ORALIQ OZUQA EKINLARI ASOSIDA YER YUKLAMASINI OSHIRISH – SUTCHILIK FERMER XO'JALIKLARI OZUQA BAZASINI KENGAYTIRISH ZAXIRASI.....	110
Ibodullayev Doston Sobirjon o'g'li	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA VOSITACHILIK MUNOSABATLARI VA MARKETING-LOGISTIKA STRATEGIYALARINI MUQOBILLASHTIRISH.....	119
Djurayev Bekzod Bekmatovich	
AGROSANOAT ISHLAB CHIQARISH RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI.....	128
Raxmonova Sarvinoz Faxriddin qizi	
G'AZNACHILIK TIZIMIDA DAVLAT MOLIVAVIY NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	134
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
DAVLAT XARIDLARI TIZIMIDA BYUDJET MABLAG'LARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	142
Abduraxmonova Mahliyo Nurmamatovna	
TASHQI SAVDO FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: FISKAL NEYTRALLIK, REPATRIATSIYA VA QQS MA'MURIYATCHILIGI.....	147
Almuradov Ne'mat Abdullayevich	
ФАКТОРНЫЙ АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ АУТСОРСИНГА ИТ-УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ И ДЕМОГРАФИЯ	156
Назаров Зиёвуддин Шарофиддинович	
O'ZBEKISTONDA TEMIR YO'L TURIZMINI BOSHQARISH MEKANIZMINI RIVOJLANTIRISH.....	161
Nazarov Ulug'bek Akbar o'g'li	
KICHIK BIZNESNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHDA BOJXONA MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	167
Yuldasheva Umida Sadullayevna	
O'ZBEKISTONDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	175
Normurodov U.N.	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	182
Toshnazarov Abbosbek Xayrulloevich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BIZNES-JARAYONLARNI BOSHQARISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	186
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
TIJORAT BANKLARIDA TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	196
Berdiyev Nodir Raxmatovich	
ОРГАНИЗАЦИОННО-МЕТОДИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ГОРНОДОБЫВАЮЩЕЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	203
Ойбекова Сарвиноз Киёмовна	
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ КРИЗИСОВ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ АКТИВНОСТЬ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИНВЕСТИТОРОВ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОПЫТ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	208
Хамидова Фаридахон Абдулкарим кизи	
Камилова Севара Анваровна	

GOVERNANCE CAPACITY AND GLOBAL UNIVERSITY RANKINGS IN TRANSITION ECONOMIES: A SYSTEMATIC REVIEW OF UZBEKISTAN IN COMPARATIVE PERSPECTIVE.....	220
Mukhlisa Khamidova	
O'ZBEKISTONDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYAT RISKLARINI SUG'URTALASH HOLATI TAHLILI VA ULARNI KOMPLEKS BAHOLASH USULLARI	229
Raximov Timur Furkatovich	
TADBIR VA KO'NGILOCHAR XIZMATLAR MARKETING STRATEGIYASINI RIVOJLANTIRISH.....	235
Yunusov Xurshid Azamatovich	
SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN SAMARADORLIKNI BOSHQARISH TIZIMLARINING XODIMLAR XULQ-ATVORIGA TA'SIRI.....	240
Akramova Nilufar Becnazar qizi	
KO'CHMAS MULK OBYEKTLARINING BOZOR QIYMATINI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLARNI TIZIMLASHTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	248
Fayzieva Gulnoza Abdurumonovna	
STUDY OF THE TRIBOLOGICAL PROPERTIES OF ORGANOMINERAL MATERIALS MODIFIED WITH A POLYFUNCTIONAL MODIFIER.....	254
Rustamov Mirshokhid	
Umida Ziyamukhamedova	
Elbek Turgunaliyev	
Sotvoldiyev Khasanboy	
Mirjalol Abdulakimov	
Shokhjakhon Abdurakhimov	
YASHIL DAVLAT XARIDLARI ORQALI MAHALLIY SANOAT KORXONALARINI EKOLOGIK MODERNIZATSIYALASHNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	263
Abbosbek Jurayev	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIDA YOSHLAR O'RNI, AHAMIYATI HAMDA KASBIY FAOLIYATIDA RIVOJLANISH DRAYVERLARINI SHAKLLANTIRISH MEXANIZMI.....	269
Muhamedov Shavkat Rovshan o'g'li	
TOSHKENT SHAHRIDA BARQAROR URBANIZATSIYANI TA'MINLASH MUAMMOLARINI HAL ETISHNING INTEGRATSIYALASHGAN YECHIMI SIFATIDA RAQAMLI EGIZAK (DIGITAL TWIN) TEXNOLOGIYASINI JORIY ETISH	277
Salimov Sobirjon	
Xusnuddinov Fazluddin Zuxruddin o'g'li	
Inoyatxodjayev Jamshid Shuxratullayevich	
TIJORAT BANKLARINING QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAGI OPERATSIYALARINI TASHKIL ETISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....	290
Tillayev Xurshidjon Sulaymon o'g'li	
TIKUVCHILIK SANOATI KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHI BILAN BOG'LIQ MUAMMOLARNI TAHLIL QILISH	297
Babadjanova Nozima Abdullayevna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЭКОНОМИКИ И ЕЁ РОЛЬ В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	304
Камилова Наргиза Абдукажоровна	
WAYS OF IMPROVING MARKETING STRATEGIES IN HOTEL BRAND DEVELOPMENT: COMPLEMENTARITY BETWEEN PRACTICES, THE SEQUENCE OF STEPS AND THE LIMITS OF EXECUTION	309
Ergashev Oybek Mamarasul ugli	
ПРОБЛЕМЫ В УПРАВЛЕНИИ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	316
Умаров Улугбек Унарович	
XALQARO TAJRIBADA KREATIV TURIZMNING RIVOJLANISH MEXANIZMLARI.....	323
Raxmonova Nilufar Yorqinovna	

KO'CHMAS MULK OBYEKTLARINING BOZOR QIYMATINI BAHOLASHGA OID NAZARIY YONDASHUVLARNING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	327
Yusupdjanova Nargiza Utkurovna	
MILLIY RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINING RAQOBATBARDOSHLIGI VA PUL MUOMALASI BARQARORLIGINI OSHIRISH: BAHOLASH, PROGNOZLASH, TASNIFLASH VA INTEGRATSIYA YONDASHUVLARI.....	334
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich	
THE ROLE OF STRATEGIC MANAGEMENT IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	338
Nazirova Komola	
XORAZM VILOYATIDA URBANIZATSIYA SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ORQALI MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	343
Qadamov Mirzobek Ulug'bek o'g'li	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA FERTIL YOSHDAGI AYOLLAR SALOMATLIGINI SUN'IY INTELLEKT ORQALI BOSHQARISHNING IQTISODIY ISTIQBOLLARI.....	349
Kayumova Otikaxon Odiljon qizi	
UMUMIY O'RTA TA'LIM TASHKILOTLARI BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ILG'OR XORIJIY AMALIYOTLARNING QIYOSIY TAHLILI	354
Abdinabiyeva Aziza Raximjon qizi	
O'ZBEKISTONDA BOLALI OILALARNI IJTIMOIIY QO'LLAB-QUVVATLASH KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH VOSITASI SIFATIDA	359
Asomiddinova Muzayyanxon Abdurahmon qizi	
REPRESENTATION OF HUMAN EFFORT AND ACHIEVEMENT IN ENGLISH AND UZBEK PROVERBS	364
Khakimboeva Muslima Ilkhomjon qizi	
TURIZM XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNI BAHOLASH YO'NALISHLARI	370
Abdusamatova Ruhshonaxon	
XALQARO TAJRIBADA RAQAMLI BAHOLASH TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH MODELLARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	376
Muzaffarova Mohira Nuraliyevna	
MINTAQADA AGROKIMYO XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI IQTISODIYOT BARQARORLIGIGA ERISHISH	381
Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
IMPLEMENTATION AND APPLICATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS (IFRS) IN THE FINANCIAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: CHALLENGES AND PROSPECTS	387
Khattabov Temurbek Muzaffar Ugli	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH) LOYIHALARIDA ASOSIY RISKLAR VA ULARNI HUQUQIY TAQSIMLASH MEKANIZMLARI: O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	393
Ochilov Jaloliddin Yusufjon o'g'li	
BANK TIZIMIDA ESG OMILLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	403
Xoliyorov Murod Qahramon o'g'li	
Iskandarov Murod Luqmanovich	
КЛЮЧЕВЫЕ ФАКТОРЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.....	412
Холбаев Нодирбек Баходирович	
BYUDJET XARAJATLARI TARKIBI VA INSON KAPITALIGA INVESTITSIYA INTENSIVLIGINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: O'ZBEKISTON MISOLIDA KORRELYATSION-REGRESSION TAHLIL	416
Temirov Muhammad Maxmud o'g'li	

IZOTROP STERJEN UCHUN BOG'LIQ DINAMIK TERMOPLASTIK MASALANI SONLI YECHISHDA CHIZIQLASHTIRISH USULLARI VA AYIRMALI SXEMALARNING QIYOSIY TAHLILI	423
Raxmatullayeva Gulshoda Ilhom qizi	
Ibodullayev Jaxongir Maxammadi o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK MAHSULOTLARI VA XIZMATLARINING SAMARALI RIVOJLANISHINI AMALGA OSHIRISH YO'NALISHLARI.....	432
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich	
To'rayev Shavkat Shuxratovich	
Berdiboyev Oltinboy Abdiboqi o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	440
Pardayev To'liqin Nasirovich	
Xamidov Sherzod Gafurjonovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA INNOVATSION JARAYONLARNI BOSHQARISHNING IQTISODIY MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	446
Shukurullayeva Saida Baxtiyarovna	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI RIVOJLANISHINI SAMARALI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	452
Boratov Baxtiyor Sayfullayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY MOHIYATI, MAQSADI VA VAZIFALARI	460
G'.G'. Shermatov	
A. Yunusov	
TIJORAT BANKLARIDA INFRATUZILMAVIY INVESTITSİYALARNI LIKVIDLIK VA KAPITAL IMKONIYATLARI BILAN MUVOFIQLASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	465
Xojanov Baxadir Omirbayevich	
IMPROVING THE METHODOLOGY OF MARKETING COMMUNICATIONS MANAGEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY.....	471
Hojiyeva Iroda Avezovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI KLASSTERLASH ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	475
Rabbimov Abror Mehridin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ART-TURIZMNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA XIZMATLAR BOZORINING TASHKILIY-IQTISODIY HOLATI TAHLILI	481
Isakdjanova Munajat Inog'omovna	
IMPROVING THE PRACTICE OF COMBATING THE LEGALIZATION OF PROCEEDS FROM CRIME IN COMMERCIAL BANKS	487
Abdiev Shakhboz Sayitmurodovich	
DIRECTIONS FOR ORGANIZATION OF STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF PROFIT IN ECONOMIC ENTITIES.....	494
Pardaeva Shakhnoza Abdinabievna	
ВЛИЯНИЕ УСКОРЕНИЯ РЕАЛИЗАЦИИ ИМУЩЕСТВА, ПРИНЯТОГО НА БАЛАНС БАНКОВ В СЧЁТ ЗАДОЛЖЕННОСТИ, НА БАНКИ И ЭКОНОМИКУ	498
Туймuroдов Фирдавс Файзулло угли	
RESPUBLIKA TURIZM SOHASIDA DXSHNI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI SHAKLLANTIRISH TENDENSIYALARI.....	504
Mamayusupova Dilovarxon Begmatovna	
TOSHKENT SHAHRIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI EKONOMETRIK MODELASHTIRISH	508
Daurova Gulnoza Usan Qizi	

IQTISODIYOTNI YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	514
Razakova Barno Sayfiyevna	
RASMIY INSTITUTLARNING YO'QLIGI VA NORASMIY MOSLASHUV: QUYI ZARAFSHONDA SUG'ORISH SUVINI BOSHQARISH AMALIYOTI (223 TA FERMER XO'JALIGI MISOLIDA).....	523
Tursunkulov Uktam	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ QARZDORLIGINI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: RAQAMLI UNDIRISH, FISKAL OCHIQLIK VA SOLIQ INTIZOMINI RAG'BATLANTIRISH.....	529
Mirpo'latov Jahongir Muzapparovich	
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI RAQAMLI MONITORING QILISH INDIKATORLARINI TANLASH VA VAZNLASHNING KO'P MEZONLI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	535
Qozaqova Munajat Sharifjanovna	
KLEYSTOGAM GUL TIPIGA EGA BO'LGAN G'O'ZA NAVLARI VA DURAGAY KOMBINATSIYALARIDA QIMMATLI XO'JALIK BELGILARINING IRSIYLANISH XUSUSIYATLARI	543
Asamatdinov Qalila Amirovich	
GURUH KORXONALARIDA DAROMADLARNI KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIVAVIY HISOBOTDA AKS ETTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY MASALALARI	547
Davronova Dilnoza Damirovna	
O'ZBEKISTON SUG'URTA, MIKROSUG'URTA BOZORINING RIVOJLANISHI, HOZIRGI HOLATI, MUAMMOLAR VA KO'RSATKICHLARI TAHLILI.....	553
Ravshanova Mohinur Urolovna	
INVESTITSIYA FAOLIGINING HUDUDIY DIFFERENSIATSIYASI VA UNING IQTISODIY FAOLLIKKA TA'SIRI	558
Musinov Zokir Raxmonovich	

INVESTITSIYA FAOLLIGINING HUDUDIY DIFFERENSIATSIYASI VA UNING IQTISODIY FAOLLIKKA TA'SIRI

Musinov Zokir Raxmonovich

ISFT instituti Samarqand filiali direktor maslahatchisi

E-mail: zokamusinov@gmail.com

Annotatsiya. O'zbekiston hududlarida investitsiya faolligining differentsiatsiyasi va uning iqtisodiy faollikka ta'siri 2010–2025-yillar bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilingan. Tadqiqot natijasida investitsiyalar taqsimotida hududlararo yaqinlashuv mavjudligi aniqlangan: beta-konvergensiya koeffitsiyenti $-0,457$ ni tashkil etib, u besh foizlik darajada statistik ahamiyatga ega. Ayni paytda iqtisodiy faollik bo'yicha teskari jarayon kuzatilgan: uning variatsiya koeffitsiyenti $109,8$ foizdan $134,3$ foizgacha oshgan. Panel ma'lumotlar asosida baholangan modellarda investitsiya va iqtisodiy faollik o'rtasidagi bog'liqlik faqat hududiy effektlar nazorat qilinganda yuqori darajada ($0,9523$; $t = 34,28$) namoyon bo'lgan, yil effektlari qo'shilgach esa ushbu bog'liqlik deyarli yo'qolgan ($0,0076$; $t = 0,16$). Dispersiya dekompozitsiyasi qoldiq qismning atigi $0,2$ foizni tashkil etishini ko'rsatgan. Natijalar investitsiyalar bo'yicha hududiy yaqinlashuv iqtisodiy faollikdagi yaqinlashuvga avtomatik ravishda olib kelmasligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: investitsiya faolligi, hududiy differentsiatsiya, beta-konvergensiya, panel ma'lumotlar, fiksatsiyalangan effektlar, konsentratsiya indeksi, O'zbekiston.

Аннотация. На основе официальных статистических данных за 2010–2025 годы проведён анализ дифференциации инвестиционной активности регионов Узбекистана и её влияния на экономическую активность. Установлено наличие межрегионального сближения в распределении инвестиций: коэффициент бета-конвергенции составил $-0,457$ и является статистически значимым на пятипроцентном уровне. Одновременно в экономической активности наблюдается обратный процесс: коэффициент вариации увеличился со $109,8$ до $134,3$ %. В моделях, оценённых на основе панельных данных, связь между инвестициями и экономической активностью является высокой только при контроле региональных эффектов ($0,9523$; $t = 34,28$), тогда как после добавления годовых эффектов данная связь практически исчезает ($0,0076$; $t = 0,16$). Результаты показывают, что межрегиональное сближение инвестиционной активности не приводит автоматически к сближению уровней экономической активности.

Ключевые слова: инвестиционная активность, территориальная дифференциация, бета-конвергенция, панельные данные, фиксированные эффекты, индекс концентрации, Узбекистан.

Abstract. Using official statistical data for 2010–2025, the differentiation of investment activity across the regions of Uzbekistan and its effect on economic activity is analysed. The results indicate interregional convergence in the distribution of investment: the beta-convergence coefficient is -0.457 and is statistically significant at the five-percent level. At the same time, the opposite pattern is observed in economic activity, with the coefficient of variation increasing from 109.8% to 134.3% . In panel-data models, the relationship between investment and economic activity is strong only when regional effects are controlled for (0.9523 ; $t = 34.28$), whereas it virtually disappears after year effects are included (0.0076 ; $t = 0.16$). The results indicate that interregional convergence in investment activity does not automatically translate into convergence in economic activity.

Keywords: investment activity, territorial differentiation, beta-convergence, panel data, fixed effects, concentration index, Uzbekistan.

KIRISH

Investitsiyalar iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri sifatida qaraladi va hududiy dasturlarda odatda maqsadli ko'rsatkich sifatida belgilanadi. Ushbu yondashuv nazariy jihatdan asosli bo'lib, kapital jamg'arilishining ishlab chiqarish imkoniyatlarini kengaytirishi to'g'risidagi klassik tasavvurga tayanadi.

Ayni paytda amaliyotda ikkita savol dolzarbligicha qolmoqda. Birinchisi – investitsiya oqimlarining hududlar o'rtasida qanchalik tekis taqsimlanayotgani va ushbu taqsimotning vaqt o'tishi bilan tenglashayotgani yoki,

aksincha, farqlanib borayotgani. Ikkinchisi – investitsiya faolligining hududdagi iqtisodiy faollikka qay darajada ta'sir ko'rsatayotgani va ushbu ta'sirning miqdoriy o'lchami.

Mazkur savollarning amaliy ahamiyati katta. Agar investitsiyalar taqsimoti tenglashayotgan bo'lsa-yu, iqtisodiy natijalarda tegishli yaqinlashuv kuzatilmasa, bu hududiy rivojlanish vositalarining samaradorligini qo'shimcha tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi. Bunday holatda investitsiyalar hajmi bilan bir qatorda, ularni samarali o'zlashtirish sifati ham muhim masalaga aylanadi.

Adabiyotlarda investitsiya va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik ko'pincha nazariy jihatdan mavjud deb qaraladi, biroq uning empirik namoyon bo'lishi turli sharoitlarda farqlanishi mumkin. Mazkur tadqiqotda ushbu bog'liqlik gipoteza sifatida qo'yilib, panel ma'lumotlar asosida statistik sinovdan o'tkaziladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kapital jamg'arilishining iqtisodiy o'sishdagi roli R. Solowning neoklassik o'sish modelida tizimli ravishda asoslangan¹. Modelga ko'ra, investitsiya hajmining oshishi kapital bilan qurollanish darajasini ko'taradi va bu mehnat unumdorligining o'sishiga olib keladi. Ayni paytda model kapitalning kamayib boruvchi qaytimini nazarda tutadi: investitsiyaning har bir qo'shimcha birligi oldingisiga qaraganda kamroq natija beradi.

Hududiy yaqinlashuv masalasi R. Barro va X. Sala-i-Martin ishlarida tizimli ravishda o'rganilgan². Mualliflar beta-konvergensiya tushunchasini kiritib, past bazadan boshlagan hududlarning tezroq o'sish tendensiyasini tekshirish metodikasini taklif qilgan. Ularning asosiy xulosasiga ko'ra, yaqinlashuv jarayoni institutsional va infratuzilmaviy shart-sharoitlar bilan bog'liq.

Muqobil nazariy qarashlar yangi iqtisodiy geografiya doirasida shakllangan. P. Krugman modelida markaz va chekka hududlar o'rtasidagi tafovut o'z-o'zini kuchaytiruvchi jarayon sifatida tavsiflanadi³: masshtab samarasi va transport xarajatlarning o'zaro ta'siri iqtisodiy faoliyatning muayyan hududlarda to'planishiga olib keladi. Ushbu yondashuvga ko'ra, investitsiya oqimlari tenglashgan taqdirda ham iqtisodiy faollikning hududiy konsentratsiyasi davom etishi mumkin.

Investitsiyalarning samaradorligi masalasida D. Aschauer davlat kapital qo'yilmalarining xususiy sektor unumdorligiga ta'sirini baholab, infratuzilmaviy investitsiyalarning yuqori qaytinga ega ekanini ko'rsatgan. Ayni paytda M. Blomström va hammualliflar kengroq tanlanma asosida muqobil natijaga erishgan: ularning tadqiqotida investitsiya iqtisodiy o'sishning sababi emas, balki natijasi sifatida namoyon bo'lgan⁴. Ushbu natijalar investitsiya va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik yo'nalishini qo'shimcha empirik tahlil qilish zarurligini ko'rsatadi.

Panel ma'lumotlar bilan ishlashda umumiy trend muammosi ekonometrik adabiyotlarda asosiy metodologik masalalardan biri hisoblanadi. Ikki tomonlama fiksatsiyalangan effektlar modeli ushbu muammoni hal qilishning standart vositalaridan biri bo'lib, unda kuzatilmaydigan hududiy xususiyatlar va barcha hududlar uchun umumiy yillik shoklar bir vaqtda nazorat qilinadi.

Mavjud adabiyotlar tahlili investitsiya va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik turli nazariy va empirik yondashuvlar asosida izohlanishini ko'rsatadi. O'zbekiston hududlari misolida esa ushbu bog'liqlikni panel ma'lumotlar asosida baholash mazkur yo'nalishdagi tadqiqotlarni yanada rivojlantirish imkonini beradi. Mazkur tadqiqot shu yo'nalishda empirik natijalarni shakllantirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotning axborot bazasini O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining ikkita rasmiy ochiq ma'lumotlar to'plami tashkil etadi: asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi⁵ hamda ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi⁶. hamda ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi [6]. Ikkala ma'lumotlar massivi ham hududlar kesimida 2010–2025-yillarni qamrab oladi va mlrd so'm hisobida ifodalangan.

Tahlil o'n to'rtta hududiy birlikni qamrab oladi. Iqtisodiy faollikning o'lchovi sifatida ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi qabul qilingan. Ushbu tanlov muayyan uslubiy cheklovga ega va bu holat tadqiqotda ochiq qayd etiladi: mazkur ko'rsatkich yalpi hududiy mahsulotning o'rnini to'liq bosmaydi, biroq hududlar kesimida

1 Solow R.M. A contribution to the theory of economic growth // The Quarterly Journal of Economics. – 1956. – Vol. 70, No. 1. – P. 65–94.

2 Barro R.J., Sala-i-Martin X. Ko'rsatilgan asar. – P. 223–251.

3 Krugman P. Increasing returns and economic geography // Journal of Political Economy. – 1991. – Vol. 99, No. 3. – P. 483–499.

4 Blomström M., Lipsey R.E., Zejan M. Is fixed investment the key to economic growth? // The Quarterly Journal of Economics. – 1996. – Vol. 111, No. 1. – P. 269–276.

5 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi (1.04.01.0001). – URL: <https://stat.uz> (murojaat sanasi: 17.09.2026).

6 Aschauer D.A. Is public expenditure productive? // Journal of Monetary Economics. – 1989. – Vol. 23, No. 2. – P. 177–200.

uzluksiz qator shaklida mavjud bo'lgan keng qamrovli iqtisodiy faollik ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi.

Hududiy differensiatsiyani o'lchashda uchta ko'rsatkich qo'llanilgan: variatsiya koeffitsiyenti, Xirshman–Xerfindal indeksi va uchta yetakchi hududning jamlangan ulushi. Dastlabki ikkita ko'rsatkich quyidagicha hisoblanadi:

$$CV = \frac{\sigma}{\bar{x}} \times 100\%; \quad HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2 \times 10000$$

bunda: σ – standart chetlanish; $\bar{x}$ – o'rtacha qiymat; $s(i)$ – i -hududning umumiy hajmdagi ulushi; n – hududlar soni. Taqsimotning assimetrikligini baholash uchun qo'shimcha ravishda Teil indeksi qo'llanilgan⁷.

Hududlararo yaqinlashuvni tekshirish uchun beta-konvergensiya tenglamasi baholangan⁸:

$$\ln\left(\frac{I_{i,2025}}{I_{i,2015}}\right) = \alpha + \beta \ln I_{i,2015} + \varepsilon_i$$

bunda $I(i)$ – i -hududdagi investitsiya hajmi. Manfiy va statistik jihatdan ahamiyatli β koeffitsiyenti yaqinlashuvni, musbat koeffitsiyent esa uzoqlashuvni bildiradi.

Investitsiyalarning iqtisodiy faollikka ta'sirini baholash uchun ikki tomonlama fiksatsiyalangan effektlar modeli qo'llanilgan⁹:

$$\ln Y_{it} = \alpha_i + \lambda_t + \gamma \ln I_{it} + \varepsilon_{it}$$

bunda $Y(it)$ – i -hududda t -yildagi iqtisodiy faollik; $I(it)$ – investitsiya hajmi; $\alpha(i)$ – hududiy fiksatsiyalangan effekt; $\lambda(t)$ – yil bo'yicha fiksatsiyalangan effekt. Hududiy effektlar vaqt bo'yicha o'zgarmas xususiyatlarni, yil effektlari esa barcha hududlar uchun umumiy bo'lgan omillarni qamrab oladi. Standart xatolar hududlar bo'yicha klasterlangan.

Tadqiqotning cheklovlari ochiq qayd etiladi. Birinchidan, ko'rsatkichlar amaldagi narxlarda ifodalangan; barcha hududlar uchun yagona narx dinamikasi amal qilishi sharoitida bu holat nisbiy taqqoslash natijalarini talqin qilishda hisobga olinadi. Ikkinchidan, 2017-yil ma'lumotlari norasmiy iqtisodiyotni statistik baholash natijalarini qo'shgan holda shakllantirilgan bo'lib, bu tegishli yildagi ko'rsatkichlar dinamikasini izohlashda e'tiborga olinadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hududlarning 2025-yildagi investitsiya faolligi 1-jadval va 1-rasmda keltirilgan.

1-jadval
Hududlar bo'yicha asosiy kapitalga investitsiyalar va ularning dinamikasi¹⁰

O'rin	Hudud	2015-yil, mlrd so'm	2025-yil, mlrd so'm	Ulushi, %	2025/2015, marta
1	Toshkent shahri	6 854,6	116 388,4	19,28	16,98
2	Toshkent viloyati	4 428,1	74 285,8	12,31	16,78
3	Namangan viloyati	2 227,5	62 727,2	10,39	28,16
4	Buxoro viloyati	4 075,9	44 856,3	7,43	11,01
5	Navoiy viloyati	1 809,1	43 798,8	7,26	24,21
6	Qashqadaryo viloyati	5 894,7	40 140,6	6,65	6,81
7	Farg'ona viloyati	2 542,3	36 606,4	6,07	14,40
8	Samarqand viloyati	3 237,2	36 045,1	5,97	11,13
9	Andijon viloyati	1 956,5	33 418,5	5,54	17,08
10	Qoraqalpog'iston Respublikasi	6 021,2	26 154,6	4,33	4,34
11	Jizzax viloyati	1 304,9	25 718,0	4,26	19,71
12	Xorazm viloyati	1 531,5	22 765,5	3,77	14,86
13	Surxondaryo viloyati	1 843,6	22 289,6	3,69	12,09
14	Sirdaryo viloyati	1 083,3	17 464,9	2,89	16,12
—	Respublika bo'yicha	44 810,4	603 558,8	100,00	13,47

7 Theil H. Economics and Information Theory. – Amsterdam: North-Holland, 1967. – 488 p.

8 Barro R.J., Sala-i-Martin X. Convergence // Journal of Political Economy. – 1992. – Vol. 100, No. 2. – P. 223–251.

9 Wooldridge J.M. Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data. 2nd ed. – Cambridge, MA: MIT Press, 2010. – 1064 p.

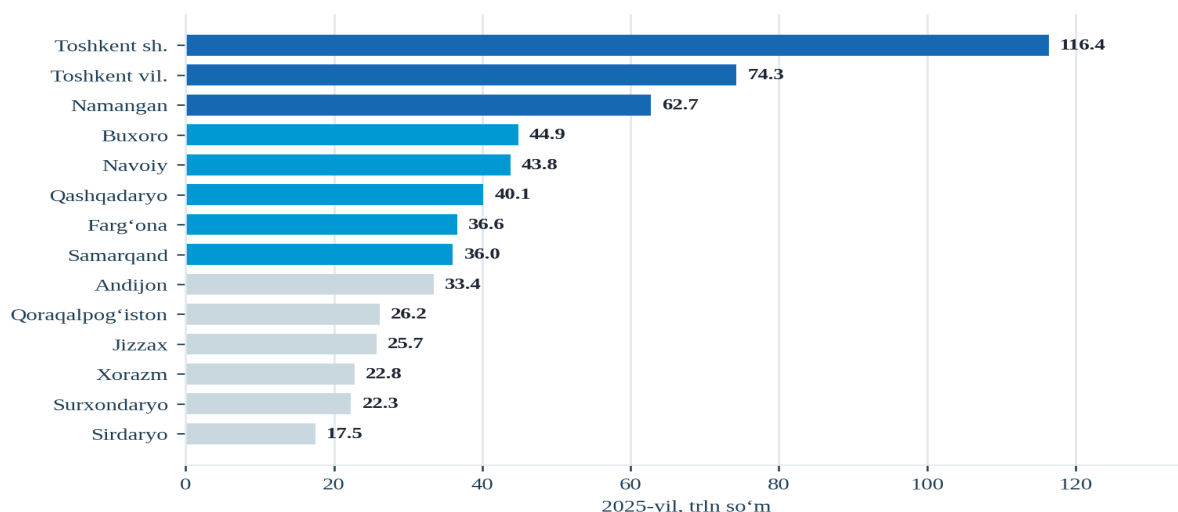
10 Milliy statistika qo'mitasining statistik ma'lumotlari asosida muallif tamoniidan ishlab chiqilgan

Jadval tahlili ikkita muhim natijani ko'rsatadi. Birinchisi taqsimotning nisbatan tekisligiga tegishli: yetakchi hududning ulushi 19,28 foizni tashkil etadi va bu ko'rsatkich ikkinchi o'rindagi hududga nisbatan 1,57 barobar yuqori. Taqqoslash uchun, iqtisodiy faollik bo'yicha yetakchi hududning ulushi 37,84 foizni tashkil etadi.

Ikkinchi natija so'nggi ustunda aks etgan. O'sish koeffitsiyentlari hududlar bo'yicha sezilarli darajada farqlanadi: eng yuqori ko'rsatkich 28,16 (Namangan viloyati), eng past ko'rsatkich esa 4,34 (Qoraqalpog'iston Respublikasi) ni tashkil etadi. Ularning variatsiya koeffitsiyenti 41,1 foizga teng.

Qoraqalpog'iston Respublikasidagi ko'rsatkich alohida izohni talab qiladi. 2015-yilda hududda yirik sanoat loyihalari amalga oshirilgani sababli bazaviy qiymat nisbatan yuqori bo'lgan. Shu bois nisbiy o'sish ko'rsatkichi pastroq shakllangan bo'lib, bu holatni iqtisodiy turg'unlikdan ko'ra bazaviy statistik effekt bilan izohlash maqsadga muvofiq.

1-rasm. Hududlarning asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi bo'yicha reytingi, 2025-yil¹¹

1-rasm taqsimotning nisbatan yumshoq pasayuvchi shaklini ko'rsatadi. Iqtisodiy faollik bo'yicha analogik diagrammada yetakchi hududning ulushi qolgan hududlarga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'lsa, investitsiyalar bo'yicha bunday farq kuzatilmaydi.

Konsentratsiya ko'rsatkichlarining dinamikasi 2-jadval va 2-rasmda keltirilgan.

2-jadval

Investitsiya va iqtisodiy faollik konsentratsiyasining qiyosiy dinamikasi¹²

Ko'rsatkich	2010-yil	2015-yil	2020-yil	2025-yil	2015–2025-yillardagi o'zgarish
Investitsiya: variatsiya koeffitsiyenti, %	72,4	60,3	74,8	61,2	+0,9 p.p.
Investitsiya: Xirshman–Xerfindal indeksi	1 062	955	1 085	963	+8
Investitsiya: yetakchi hudud ulushi, %	20,2	15,3	24,0	19,3	+4,0 p.p.
Iqtisodiy faollik: variatsiya koeffitsiyenti, %	132,3	109,8	113,5	134,3	+24,5 p.p.
Iqtisodiy faollik: Xirshman–Xerfindal indeksi	1 876	1 514	1 569	1 910	+396

2-jadval tahlili tadqiqotning asosiy natijalaridan birini ko'rsatadi. Investitsiyalar bo'yicha konsentratsiya ko'rsatkichlari 2015 va 2025-yillarda deyarli bir xil darajada: variatsiya koeffitsiyenti 60,3 foizdan 61,2 foizgacha, Xirshman–Xerfindal indeksi esa 955 dan 963 gacha o'zgargan. Ya'ni investitsiyalar taqsimoti o'n yil davomida nisbatan barqaror saqlangan.

Iqtisodiy faollik bo'yicha esa boshqa tendensiya kuzatiladi: variatsiya koeffitsiyenti 24,5 foizli punktga, Xirshman–Xerfindal indeksi esa 396 birlikka oshgan. Ushbu ko'rsatkichlar iqtisodiy faollikning hududiy jamlanish darajasi oshganini ko'rsatadi.

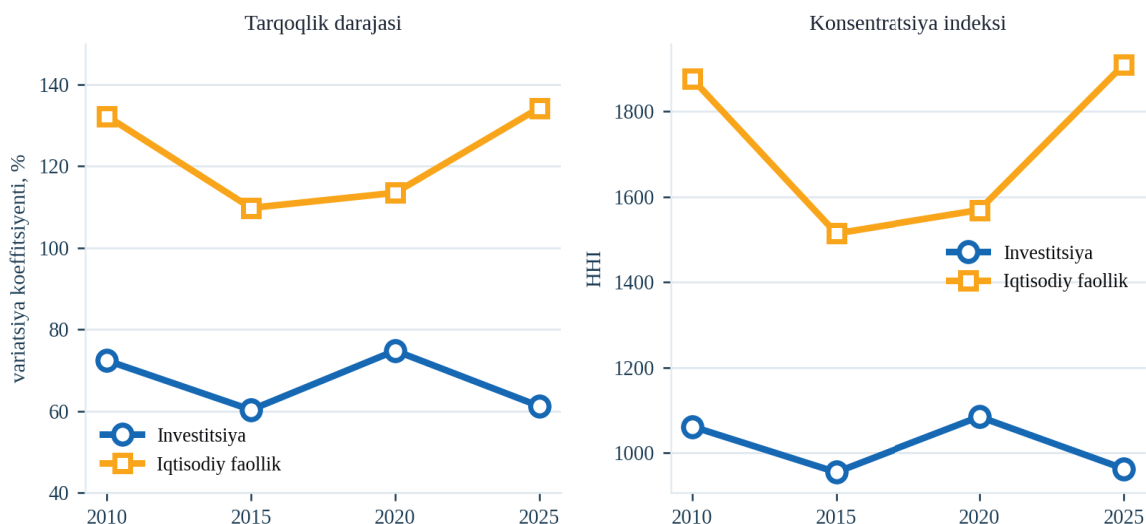
11 Milliy statistika qo'mitasining statistik ma'lumotlari asosida muallif tamoniidan ishlab chiqilgan

12 Muallif tamoniidan ishlab chiqilgan

Ikki jarayonning turli yo'nalishda shakllanishi muhim ilmiy savolni yuzaga keltiradi: investitsiyalarning nisbatan tekis taqsimlanishi nima sababdan iqtisodiy faollikning tegishli darajada tenglashuvi bilan birga kechmagan? Ushbu holatning izohini investitsiyalarning tarmoq tarkibi yoki ularni o'zlashtirish samaradorligi bilan bog'liq omillar doirasida izlash mumkin.

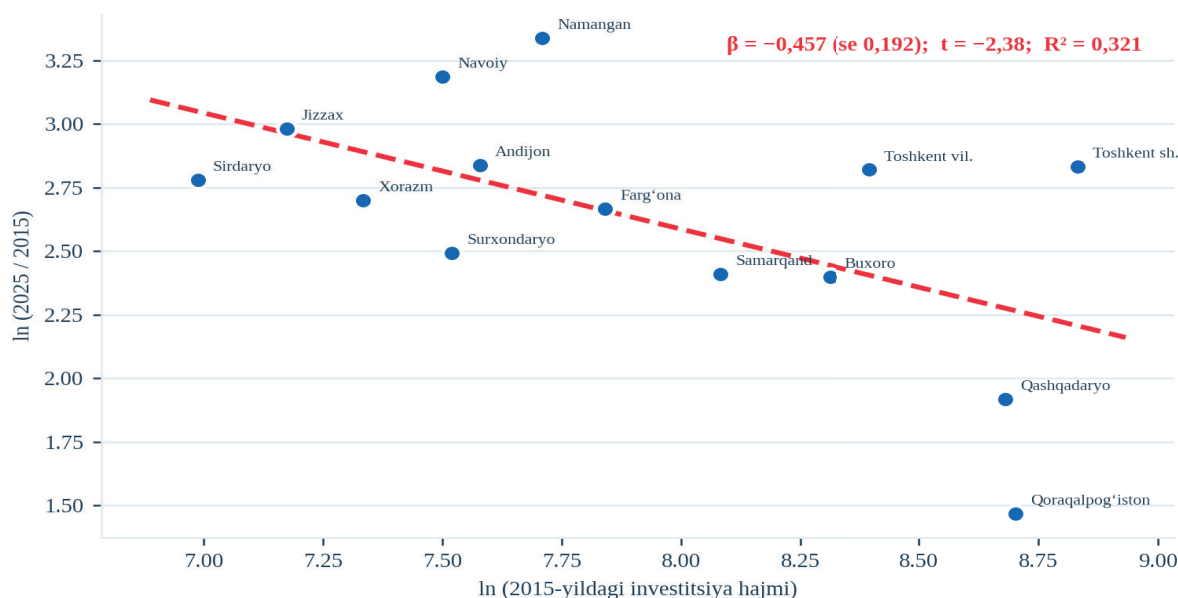
Konsentratsiya darajalarining mutlaq farqi ham diqqatga sazovor. Investitsiyalar bo'yicha Xirshman–Xerfindal indeksi 963 ni tashkil etadi va u xalqaro amaliyotda past konsentratsiya sifatida baholanadi. Iqtisodiy faollik bo'yicha esa ushbu ko'rsatkich 1 910 ni tashkil etib, o'rtacha konsentratsiya chegarasiga yaqin qiymatni ifodalaydi.

2-rasm. Investitsiya va iqtisodiy faollik konsentratsiyasining qiyosiy dinamikasi¹³

Grafiklarda ikki chiziq o'rtasidagi masofa butun davr davomida saqlanib, so'nggi besh yilda kengaygan. Investitsiya chizig'i to'liqinsimon, ammo dastlabki darajaga qaytuvchi trayektoriyaga ega; iqtisodiy faollik chizig'i esa yuqoriga qarab siljigan.

Hududlararo yaqinlashuvni tekshirish natijalari 3-rasmda keltirilgan.

3-rasm. Investitsiyalar bo'yicha beta-konvergensiya, 2015–2025-yillar¹⁴

13 Milliy statistika qo'mitasining statistik ma'lumotlari asosida muallif tamoniidan ishlab chiqilgan

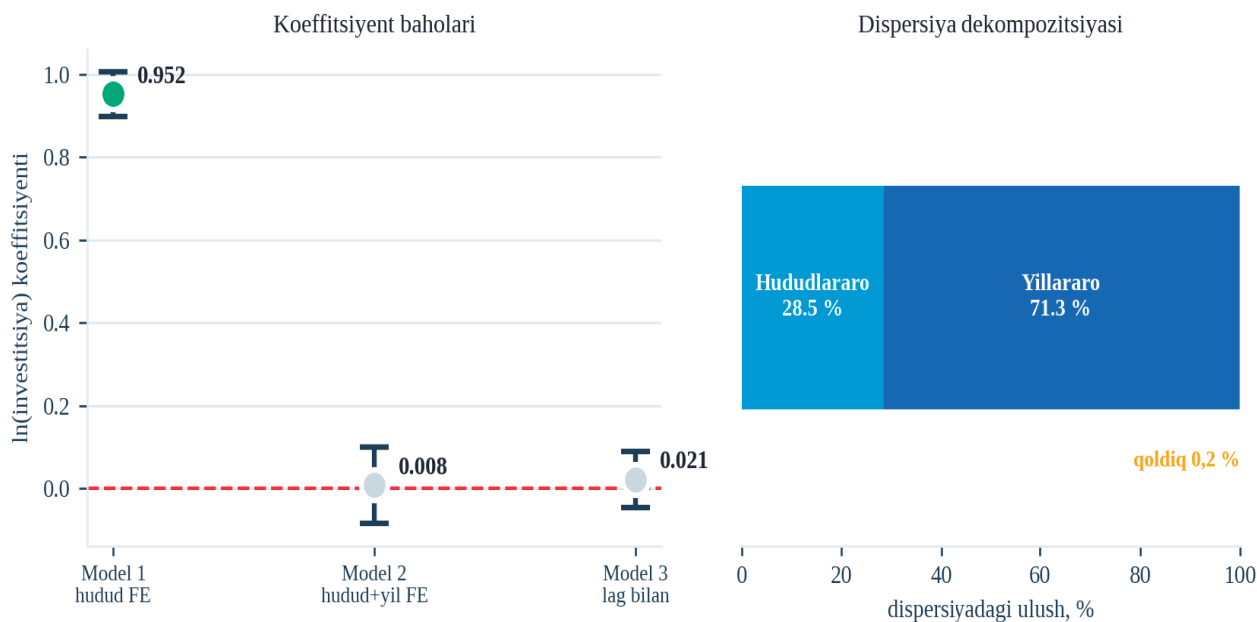
14 Milliy statistika qo'mitasining statistik ma'lumotlari asosida muallif tamoniidan ishlab chiqilgan

3-rasm tahlili yaqinlashuv gipotezasini tasdiqlaydi. Regressiya chizig'i manfiy qiyalikka ega, koeffitsiyent $-0,457$ ni tashkil etadi va u besh foizlik darajada statistik ahamiyatga ega. Determinatsiya koeffitsiyenti $0,321$ ga teng, ya'ni hududlarning o'sish tafovutlarining taxminan uchdan bir qismi boshlang'ich daraja bilan izohlanadi.

Natijaning iqtisodiy mazmuni quyidagicha: past investitsiya bazasidan boshlagan hududlar o'rtacha hisobda tezroq o'sgan. Bu hududlar bo'yicha investitsiya taqsimotida tenglashtiruvchi tendensiya mavjudligini ko'rsatadi.

Ayni paytda diagrammada sezilarli tarqoqlik ham kuzatiladi. Namangan va Navoiy viloyatlari regressiya chizig'idan yuqorida, Qoraqalpog'iston Respublikasi va Qashqadaryo viloyati esa nisbatan pastda joylashgan. Bu yaqinlashuv jarayonining hududlar kesimida turlicha kechayotganini va ayrim hududlarda o'ziga xos omillar ta'siri mavjudligini ko'rsatadi.

4-rasm. Koeffitsiyent baholari va bog'liq o'zgaruvchi dispersiyasining dekompozitsiyasi¹⁵

Chap paneldagi ishonch oraliqlari natijaning mohiyatini vizual tarzda ifodalaydi. Birinchi modelda oraliq juda tor va noldan uzoqda joylashgan; yil effektlari kiritilgach esa u kengayib, nol chizig'ini qamrab oladi.

O'ng paneldagi dispersiya dekompozitsiyasi natijaning sababini tushuntiradi. Bog'liq o'zgaruvchi o'zgaruvchanligining 71,3 foizi umumiy vaqt omili, 28,5 foizi esa hududlararo doimiy farqlar hisobiga shakllanadi. Qoldiq qism atigi 0,2 foizni tashkil etadi.

Ushbu ko'rsatkich tadqiqotning muhim uslubiy natijalaridan biri hisoblanadi. U hududiy va yil effektlari hisobga olingandan keyin iqtisodiy faollikdagi mustaqil o'zgaruvchanlikning juda kichik darajada qolishini ko'rsatadi. Bunday sharoitda investitsiyalar yoki boshqa tushuntiruvchi omillarning alohida statistik ta'sirini aniqlash imkoniyati sezilarli darajada cheklanadi.

Shu sababli olingan natijani ehtiyotkorlik bilan talqin qilish zarur. U investitsiyalarning iqtisodiy faollikka umuman ta'sir ko'rsatmasligini emas, balki mavjud ma'lumotlar doirasida ushbu ta'sirni statistik jihatdan aniq ajratish imkoniyati cheklanganligini bildiradi. Ushbu ikki talqin o'rtasidagi farq uslubiy jihatdan muhim ahamiyatga ega. O'tkazilgan tahlil natijalari 4-jadvalda umumlashtirilgan.

15 Muallif tamoni odan ishlab chiqilgan

Natija	Miqdoriy ifodasi	Amaliy talqini
Investitsiya taqsimoti barqaror	CV 60,3 % → 61,2 %; HHI 955 → 963	Hududiy taqsimot mexanizmi nisbatan barqaror
Investitsiyalarda yaqinlashuv mavjud	$\beta = -0,457$; $t = -2,38$; $R^2 = 0,321$	Past bazali hududlar tezroq o'smoqda
Iqtisodiy faollikda jamlanish	CV 109,8 % → 134,3 %	Investitsiyalardagi yaqinlashuv iqtisodiy faollikdagi tenglashuv bilan bir xil darajada kechmayapti
Bog'liqlikda umumiy trend ta'siri	Koeffitsiyent 0,9523 → 0,0076	Umumiy trendni nazorat qilish natijalarni talqin etishda muhim
Qoldiq dispersiya juda kichik	0,2 %	Hududiy omillarning alohida ta'sirini aniqlash imkoniyati cheklangan

Jadval tahlili ikkita xulosani ajratish imkonini beradi. Uslubiy xulosa shundan iboratki, ikki o'suvchi ko'rsatkich o'rtasidagi korrelyatsiyaning o'zi sababiy bog'liqlik to'g'risida xulosa chiqarish uchun yetarli emas. Shu sababli bunday bog'liqliklarni talqin qilishda qo'shimcha ekonometrik nazorat usullaridan foydalanish maqsadga muvofiq.

Amaliy xulosa uchinchi qatordan kelib chiqadi. Investitsiya oqimlari nisbatan tekis taqsimlanayotgan bo'lsa-da, iqtisodiy faollikning hududiy jamlanishi davom etmoqda. Bu hududiy rivojlanish dasturlarida investitsiya hajmi bilan bir qatorda, uni o'zlashtirish samaradorligiga ham e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatadi.

So'nggi qatordagi ko'rsatkich hududiy dasturlarni loyihalashda hisobga olinishi lozim. Qoldiq dispersiyaning 0,2 foizni tashkil etishi iqtisodiy faollik o'zgaruvchanligining asosiy qismi ikki komponent – hududning vaqt bo'yicha o'zgarmas tarkibiy xususiyatlari va barcha hududlar uchun umumiy makroiqtisodiy dinamika bilan izohlanishini ko'rsatadi. Bunday sharoitda qisqa muddatli hududiy chora-tadbirlarning natijalarini baholashda ushbu omillarning ta'sirini hisobga olish maqsadga muvofiq¹⁷.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tahlillar O'zbekiston hududlarida investitsiya faolligi va iqtisodiy faollik dinamikasi o'rtasida murakkab bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. 2010–2025-yillar davomida investitsiyalarning hududiy taqsimoti nisbatan barqaror saqlangan. Xususan, 2015–2025-yillarda investitsiyalar bo'yicha variatsiya koeffitsiyenti 60,3 foizdan 61,2 foizgacha, Xirshman–Xerfindal indeksi esa 955 dan 963 gacha o'zgargan. Beta-konvergensiya koeffitsiyentining $-0,457$ ga teng va statistik ahamiyatli bo'lishi investitsiya bazasi nisbatan past bo'lgan hududlarda investitsiyalar hajmining tezroq o'sganini ko'rsatadi.

Shu bilan birga, iqtisodiy faollik ko'rsatkichlarida boshqa tendensiya kuzatilgan. 2015–2025-yillarda iqtisodiy faollikning variatsiya koeffitsiyenti 109,8 foizdan 134,3 foizgacha, Xirshman–Xerfindal indeksi esa 1 514 dan 1 910 gacha oshgan. Bu investitsiyalarning hududlar bo'yicha nisbatan muvozanatli taqsimlanishi iqtisodiy faollik darajalarining ayni sur'atlarda yaqinlashuvi bilan birga kechmaganini ko'rsatadi. Demak, investitsiya hajmi bilan bir qatorda, uning tarmoq tarkibi, yo'naltirish sohasi va o'zlashtirish samaradorligi ham hududiy iqtisodiy natijalarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Panel regressiya natijalari ushbu bog'liqlikni talqin qilishda umumiy vaqt omillarini hisobga olish zarurligini ko'rsatdi. Faqat hududiy effektlar nazorat qilingan modelda investitsiya koeffitsiyenti 0,9523 ($t = 34,28$) ni tashkil etgan bo'lsa, yil effektlari kiritilgandan so'ng u 0,0076 ($t = 0,16$) gacha kamaygan. Dispersiya dekompozitsiyasida iqtisodiy faollik o'zgaruvchanligining 71,3 foizi umumiy vaqt omillari, 28,5 foizi hududlararo doimiy farqlar bilan izohlangan, qoldiq qism esa 0,2 foizni tashkil etgan. Shu sababli olingan natijalar investitsiyalarning iqtisodiy faollikka ta'siri mavjud emasligini emas, balki foydalanilgan ma'lumotlar va model doirasida uning mustaqil statistik ta'sirini ajratish imkoniyati cheklanganligini anglatadi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, hududiy investitsiya dasturlarini shakllantirishda investitsiyalar hajmi bilan bir qatorda, ularni o'zlashtirish samaradorligini ifodalovchi natijaviy ko'rsatkichlardan foydalanish maqsadga muvofiq. Investitsiya loyihalarini baholashda yaratilgan qo'shilgan qiymat, yangi ish o'rinlari, mehnat

¹⁶ Muallif tamoni odan ishlab chiqilgan

¹⁷ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida // Lex.uz.

unumdorligi, ishlab chiqarish va xizmatlar hajmining o'sishi kabi ko'rsatkichlarni kompleks hisobga olish hududiy investitsiya faolligining iqtisodiy natijadorligini aniqroq baholash imkonini beradi.

Shuningdek, investitsiya oqimlarini hududlar bo'yicha taqsimlashda faqat ularning miqdoriy hajmiga emas, balki hududlarning tarmoq ixtisoslashuvi, mavjud infratuzilmasi va investitsiyalarni samarali o'zlashtirish imkoniyatlariga ham e'tibor qaratish tavsiya etiladi. Investitsiya bazasi nisbatan past hududlarda kuzatilayotgan yuqori o'sish sur'atlarini barqaror iqtisodiy natijalarga aylantirish uchun investitsiya loyihalarining hudud iqtisodiyoti bilan o'zaro bog'liqligini kuchaytirish muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, hududiy iqtisodiy jarayonlarni baholashda oddiy korrelyatsion bog'liqlik bilan cheklanmasdan, hududiy va vaqt effektlarini nazorat qiluvchi ekonometrik usullardan foydalanish maqsadga muvofiq. Bu investitsiya faolligi va iqtisodiy natijalar o'rtasidagi bog'liqlikni umumiy makroiqtisodiy tendensiyalar ta'siridan ajratgan holda baholash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Solow R. M. A Contribution to the Theory of Economic Growth // *The Quarterly Journal of Economics*. – 1956. – Vol. 70, No. 1. – P. 65–94.
2. Barro R. J., Sala-i-Martin X. Convergence // *Journal of Political Economy*. – 1992. – Vol. 100, No. 2. – P. 223–251.
3. Krugman P. Increasing Returns and Economic Geography // *Journal of Political Economy*. – 1991. – Vol. 99, No. 3. – P. 483–499.
4. Aschauer D. A. Is Public Expenditure Productive? // *Journal of Monetary Economics*. – 1989. – Vol. 23, No. 2. – P. 177–200.
5. Blomström M., Lipsey R. E., Zejan M. Is Fixed Investment the Key to Economic Growth? // *The Quarterly Journal of Economics*. – 1996. – Vol. 111, No. 1. – P. 269–276.
6. Wooldridge J. M. *Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data*. – 2nd ed. – Cambridge, MA : MIT Press, 2010. – 1064 p.
7. Theil H. *Economics and Information Theory*. – Amsterdam : North-Holland, 1967. – 488 p.
8. Fujita M., Krugman P., Venables A. J. *The Spatial Economy: Cities, Regions, and International Trade*. – Cambridge, MA : MIT Press, 1999. – 367 p.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni «O'zbekiston – 2030» strategiyasi to'g'risida // Lex.uz. – Lex.uz.
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining rasmiy ochiq ma'lumotlari [Elektron resurs]. – stat.uz.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>